

NAMMINERSORNERULLUTIK OQARTUSSAT
GRØNLANDS HJEMMESTYRE

Inuussutissarsiornermut Pisortaqaarik
Erhvervsdirektoratet
April 2006

Naalakkersuisut Nukissaqarniarnermik politikkimi siunissami pisussanut nassuiaataat

Upernaakkut katersuunneq 2006

FM 2006 / 32
J. nr. 29.15.01.01

Imaasa tulleriinneri

Siulequt	3
1. Aallaqqaasiutaq.....	4
2. Nukimmik atuinerup nassuiaateqarfiginera	5
3. Nukimmik atuinissamut missingersuutit	5
4. Nukimmik sipaarnerit nukimmik atorluaanerulerneq aammalu nukimmik pilersuisnermi allangortiterinerit.....	7
4.1 Atuisut isorliit	8
4.2 Nukimmik pilersuinerup nukimmillu tunisassiornerup allangortiternerit.....	8
5. Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut	10
5.1 Erngup nukinga	10
5.2 Seqineq anorilu	11
5.3 Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut allat.....	12
5.4 Eqikkaaneq.....	13
6. Brint aamma brintteknologi	13
7. Nunani allani peqataaneq suleqatigiinnerillu	14
8. Nukiup ataavartup aningaasalersornissaa	16
8.1 misissueqqaarnerit uuttortaanerillu	16
8.2 Ataatsimut pilersuiffinnik angisuunik sanaartorneq	17
8.3 Nukimmik sipaarnerit – illugiilluni pissarsinissamik aaqqissuussinerit.....	18
8.4 Erngup nukinganik nukissiorfiit pingaarnersiorlugit tulleriiaarnerat.....	19
9. Ataatsimut innaallagissamik ungasissumiillu kiassarnermik pilersuinermit tunngatillugu aaqqissuussinerit allangortinneri.	21
10. Inerniliineq inassuteqaatillu.....	23

Siulequt

Matumuuna Naalackersuisut Kalaallit Nunaanni nukissaqarniarnermut politikkianut tunngatillugu siunissami pisussanut nassuiaat saqqummiuppaat. Ikummatissanik nunap iluaneersunik atuinerup annikillisinneqarnissaa nukissiuutinillu ataavartunik taarseriartorneqarnissaat Naalackersuisut anguniarpaat . Aammalu Aaqqissuussaaneq pillugu Ataatsimiititalip isumaliu- tersuussutaata kinguneranik allannguutaasinnaasut aqutissiuunneqassapput.

Nunap nukissaqarniarnikkut isumalluutaasa pitsaanerusumik atorluaanerusumillu atorneqarnissaat, annerusumik imminut nukimmik pilersulernissaq aammalu nukimmik ataavartumik atuinerulernis- saq Naalackersuisut kissaatigaat. Tamanna aningaasarsiornermut imminut nammattumut ingerla- nermi alloriarnerusussaavoq pingaarutilik. Soorlu nassuiaammi takuneqarsinnaasooq mingutitsiner- mittaaq tamanna millisitsisinnaavoq.

Taamaalilluni nukimmik pilersuineq aningaasarsiornermut avatangiisinullu tunngatillugu imminut nappassinnaasooq anguniagaavoq. Piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu nukimmik pilersuineq nunap nammineq iluani nukimmik piffiusinnaasunik tunngaveqartinneqassaaq. Tamanna anguniar- lugu atuisut ataasiakkaat, minnerunngitsumillu nukimmik pilersuisut, sipaarniarneq nukimmillu atorluaanerulernissaq anguniarlugit annertuumik iliuuseqartariaqassapput. Nukimmik pilersuinerup nukimmut ataavartumut nuutinneqarnissaanik anguniagaqarneq piviusunngortinniarlugu taamaalior- toqartariaqarpoq .

Nassuiaat Naalackersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissummi suinertat, Inatsisartunilu amerlane- russuteqartut nalunaarutigisartagaannut naleqquttunngorlugu ilusilerniarneqarpoq. Nukissiuutit pil- lugit politikkami siunissami pisussanut nassuiaammi ukiuni aggersuni nukissaqarniarnikkut angu- niagassat inassuteqaatillu aalajangersarneqarnissaat anguniagaavoq. Ilaatigut tassani takuneqarsin- naavoq misissueqqaartarnernut paasissutissanillu katersuisarnernut pilersaarutit siunnerfillit atuler- sinneqassassut, taamaaliornikkut malunnaatilimmik ikummatissanik nunap iluaneersunik atuneq malunnaatilimmik nukinnut ataavartunut nuunneqarsinnaaqqullugu. Tamanna tamanut nukimmik pilersuiner- mut aammalu ataasiakkaat nukimmik pilersuinerannut aammalu assartuiner- mut, kiassar- ner- mut suliffissuaqarnermullu atuuppoq.

Neriuppunga nassuiaat una nukissaqarnermut tunngatillugu oqallinnermik kingunissalimmik piler- sitsiumaartoq, innuttaasut peqataatinneqarnissaat pingaartillugu, tassani atuisut periaasii aammalu pilersuiveqarfiup siunissami qanoq aaqqiissuussaaneq eqqarsaatigalugit. Tassunga atatillugu nas- suaatip uuma oqallisigineqarnera tunngavigalugu nukissiuutit pillugit politikikkut suleriaasissamut pilersaarut Naalackersuisut avammut tamanut saqqummiunniarpaat.

Siverth K. Heilmann

Inuussutissarsiornermut Sulisoqarnermullu Naalackersuisooq. Aprili 2006

1. Aallaqqaasiutaq

Nukissaqarnermut pilersaarut 2010 1995-imi saqqummerpoq. Nukissaqarnermut pilersaarut 2010 nukissiuuteqarnermi suliniuterpassuarnut, erngup nukinganik nukissiuuteqarnernissamut periarfisani inuiaqatigiit aningaasarsiornerannik misissueqqissaarnernut tunngaviliisooqataavoq, taamaalil-lunilu nukissaqarnikkut politikkimi najoqqutassanut tunngavilersuilluni.

1999-imi Nukissaqarnermut pilersaarut 2020 Dancea-p avatangiisinut pilersaarutaanit taperserneqarluni aallartinneqarpoq. Pisortaqarfiup suliamillu malinnaatitaasut suliaata saniatigut Nukissaqarnermut pilersaarut 2020, 2005-ip naalernerani saqqummersoq, tamakkiisumik Dancea/Mifresta-miit aningaasalersorneqarpoq NIRAS Greenland-imillu suliarineqarluni.

Nukissaqarnermut pilersaarut 2020-kkut nukimmik atuinermik nassuiaaneq Nukissamik pilersaarut 2010-p killiffianinngaanniit nanginneqarpoq, naatsorsueqqissaarnerillu 2003 tikillugu nutarterneqarlutik. Nukissaqarnermut pilersaarut 2020-mi siunissami nukimmik atuinerup aqcutigisinnaasai pingasut assigiinngitsut missingersuusersuiffigineqarput. Aammalu seqineq, anori nukiillu ataavartut allat, brinti-lu, pillugit ilisimasat nutaat nassuiarneqarput. Taavalu Nukissaqarnermut pilersaarut 2020-kkut takutinneqarpoq nukissiuutinik pilersuinerup allanngortinneratigut qanoq iliorluni nukimmik atuneq sunnerneqarsinnaasoq, atuinerlu inuiqatigiit aningaasaqarniarnerneranni qanoq iliorluni pitsaasunik angusaqarfiussinnaanersoq aammalu gas-inik avatangiisinut akornutaasunik ania-titsinerup qanoq iliorluni annikillisisoqarsinnaanersoq.

90-ikkut qiteqqunneranni Kalaallit Nunaata erngup nukingatiqut periarfissarisinnaasai pillugit nassuiaatit marluk saqqummersinneqarput. Nassuiaatit taakkua massakkut naqitamik "Kalaallit Nunaanni erngup nukissiorfiusinnaaffiit– nalunaarsuiffik august 2005" Nukissiorfinnit saqqummersinneqartumik taperneqarput. Nassuiaatikkut erngup nukinganik piffiusinnaassut, 1974-imiilli sumiiffissineqarssimasut, tamarmik takussutissiorneqarput piviusunngorsinnaasutut nalilerneqarsimanersut apeqqutaatinnagu.

Nassuiaatit taakku, suliarineqarnerallu, sammivissamik nassuiaammi uani paasissutissanut ilisimatitsissutinullu tunngaviupput.

Naalakkersuisut nukimmik sipaarutaasinnaasut pingartinneqarnissaat kissaatigaat. Tamanna pissaq ilaatigut siunertaralugu innaallagissap kiaallu tunisassiarineranni siaruarnerannilu atorluaanerulernikkut; tassuuna atuisut ataasiakkaat nukimmik atuisunik atortussarsiniarnerminni allatigullu atuinermikku sapinngisamik eqqarsarluarlutik atuilernissaat siunertaralugu.

1. januar 2005-imi innaallagissamik kiammillu Nukissiorfiit Mittarfeqarfifillu siaruagaannik assigiimmik akeqartitsineq atorunnaarpoq. Ukiut ikittunnguit ingerlaneranni sumiinneq apeqqutaatillugu (illoqarfinni nunaqarfinnilu aalajangersimasuni) tunisasionerme akiviit atorneqalersinnissaat anguniagaavoq, peqatigitillugulu innuttaasunut kingunerlutsitsinissaq pinngitsoorniarlugu suliniute-

qartoqarnikuuvoq, taassuma ataani uuliat akiisa qaffakkiartupiloornerisa kinguneranik nukissiuutit akiisa annertunerpaaffii sunniuteqartinniarnagit aaqquissuussinermik pilersitsisoqarnikuuvoq. Taamaaliornikkut tunisassiortut atuisullu najugaqarfinni tamaniittut pisortat innaallagissamik, imermik kiammillu pilersuineranni akissaajarnannginnerpaanik namminneq aaqqiissutissarsiortinneqassapput.

2. Nukimmik atuinerup nassuiaateqarfigineqarnera

Nukimmik pilersuinerit pingaarnarpaat tassaaput nukimmik piffiusinnaasunut tamarmik, avataaniit eqqussukkat tunisassiallu. Nukimmik pilersuinerup annerpaartaa ikummatissanit nunap iluaneersunik avataaniit eqqussanik atuiffiuvoq, taakkunanga gasolia atorneqarnerpaajulluni. Tamatuma saniatigut Nuuk innaallagissamik Kangerluarsunnguami erngup nukinganik nukissiorfimmit aammalu Tasiilaq erngup nukinganik pilersorneqarput. 2007-imi Qorlortorsuarmi engup nukiliorfik innaallagissamik kiammillu Narsamut Qaqortumullu pilersuilersussaavoq. Nammineq nukissiap ilamininnua eqqakkanik ikualaanikkut pissarsiarineqartarpoq.

2003-mi nukissiuutit pingaarnarit tamarmiusut 2632 GWh-inik annertussuseqarput, taassuma 7%-ia erngup nukinganeerluni 1%-ilu eqqakkaneerluni. Ikummatissat nunap iluaneersut atorneqarnerpaat tassaapput gasolia 77%, kiisalu petroleu 10% aamma benzina 5%.

Nunap nukimmik atuinera annertusiartornikuuvoq, piffissami 1995-imiit 2003-mut 16%-imik annertuseriarsimalluni. Piffissami tassani nunap inui 1,7%-imik amerleriarsimapput.

Nukimmik pingaarnermik 2003-mi pissarsiap 33,4%-ia illoqarfinni kiassarnermut atorneqarsimavoq 6,6%-iinnaalu qullernut nukimmullu atorneqarsimalluni. Imaappoq nukik kiassarnermut atorneqartoq qullernut atorneqartumit tallimariaammik annertuneruvoq.

Assartuinerup nukiup 14,4%-ia atorsimavaa, tassalu qullernut atorneqartup marloriaatingajaanik annertussusilik. Aalisarnermut piniarnermullu atorneqarsimavoq nukiup 26,3%-ia, tassa nunap qullernut atugaa sisamariangajallugu annertussusilik.

Taamaalilluni ikummatissat nunap iluaneersut nukimmik ataavartunik taarserniarnissaanni nukimmik annertunerpaamik sipaarniarfiusinnaasut tassaalerput kiassarneq assartuineq aamma aalisarneq.

3. Nukimmik atuinissamut missingersuutit

Nukissiuutini ineriartornermut missingersuutit tassaapput siumut eqqoriaanerit, missingersersuinermilu kisitsiaariaatsini tunngavineqarut taakkununga apeqqutaapput.

Ukiuni kingullerni qulini nukimmik atuinerup 2003-p tungaanut annertuseriarujussuarnerata taamatut ingerlaannarnissaa ilimagineqanngilaq. Aammalu tunngavigineqarpoq nukimmik atuinerup annertusiartornera atorluaanerulerneq sipaarniarnerillu pissutigalugit unikkumaartoq. Missingersuutit naatsorsorneqarput, illoqarfinniit nunaqarfinniillu annikinnerusumik atuiffiusuniit illoqarfinnut innuttaasumut ataatsimut agguaqatigiissillugu annertunerusumik atuiffiusunut nutsertoqarneranik atuinerup annertuseriarnera pissuteqartillugu.

Nukinnik atuinerup ineriartorneranut, ukiuni kingullerni qulini nutsertarnerit atorlugit siumut naatsorsuineramik tunngaveqarluni 2020-ip tungaanut nunikkinik atuinerit 5%-imik annertuseriassapput.

Nutsernut tunngaviit allangortinneqarpata illoqarfiit anginerit illoqarfinnut allanut sanilliullugit nutserfigineqarnerullutik nuna tamakkerlugu nukinnik atuinerit 2002-p tungaanut 3,7%-imik annertuseriassapput.

Tunngaviit pingajuat tassaasinnaavoq illoqarfinniit nunaqarfinniillu pingaartumik Nuummut nutserneruneq. Missingersuineq taanna nuna tamakkerlugu nukimmik atuinerpaanermik kinguneqassaaq, 5,4% tikillugu annertuseriartitsissalluni. Tamatumunnga pissutaavoq inummit ataatsimit Nuup atuiffiunerpaanera.

Ikummatissanik nunap iluaneersunik atuineq 2020-p tungaanut taamaallaat appartinneqarsinnaavoq

- nukimmik atuineq annikilliarulerpat aammalu nutsertarnerup ineriartornera ukiuni kingullerni qulini nutsernertut innassappat, aamma
- erngup nukinga atorlugu nukissiorfiit Tasiilamiittoq Qorlortorsuarmittorlu aammalu turbinit pingajuat Kangerluarsunnguamiittoq ilanngullugit naatsorsuutigineqarpata, aamma
- illoqarfinni allani nukimmik annertuumik atuiffiusuni erngup nukinganik nukissiorfiliortoqarpat, tassalu Sisimiuni, Ilulissani aammalu Paamiuni.

Imaappoq annertuumik nukimmik sipaartoqartariaqarpoq imerlugu atorlugu nukissiorfinnut nuukkiartorneqartariaqarluni uuliamik ikuallaanikkut innaallagissiornermi kialiornermilu ”nukimmik maangaannartitsineq” annikillisinneqassappat.

Missingersersuinermut kingullermut sanaartornerup annertusinissaa tunngavittut ilanngukkaanni, taamaalilluni illoqarfinnut nuuttunut inissat inassallu 2003-mi amigaatigineqartut sanaartorneqarlutik, nunap iluaneersunit ikummatissat atorneqarnerani 4%-it missaanni annertuseriassapput

Naak 2020-imi nukik 3,7%-ip 5,4%-illu akornanni annertunerusoq atorneqassagaluartoq pingaarnertut nukimmik pilerssuineq taamaallaat 1,8% - 4,4% akornanni allangorartussaavoq, erngup nukinganik nukissiorfiit qassit atulersinneqarsimanerat imaluunnit annertusineqqarsimanerat apequutaalluni. Sarfamik allangortitsinikkut annaasaq - innaallagiaq kiallu pissarsiariniarlugit uuliamik ikumatitsinermi nukik annaaneqartartoq, pissutaasunit pingaarnerpaavoq.

Ikummatissanik nunap iluaneersunik avataaniit eqqussanik atuineq annertujaaqisoq nukissiuutinik pilersuinermi aningaasatigut pilersuinnikkullu kingunerlutsitsisinnaamik kinguneqarpoq. Ikummatissat nunap iluaneersut akiisa siumut eqqoriaruminaatsumik allanngartarnerat tamanut tuniluuttumik annertuumik sunniuteqartarpoq. Nukimmik pilersuineq ukiut ingerlaneranni akisunerulerumaartoq qularutissaagunangilaq.

2020-p tungaanut ukiut 15-iupput. Nutarterinerit, inissanik sanaartornerit pingaartumillu sulii illoqarfinnik anginernik pingasunik pilersuisussanik erngup nukinga atorlugu nukissiorfinnik pilersitsinissat saniatigut nukissiuutinik ataavartunik pingaarutilimmik atuilertariaqarnissaq ilannguttariaqassaaq, ikummatissanik nunap iluaneersunik avataaniit eqqussisarneq malunnaatilimmik annikillisinneqassappat.

4. Nukissiuutinik sipaarnerit, nukissiuutinik atorluaanerulerneq aammalu nukissiuutinik pilersuinermi allanngartiterinerit

Nukissiuutinik sipaarnerit angerlarsimaffiit inuussutissarsiutillu nukissiuutinut akiligassaannik minnerulersitseqataasarput. Peqatigitillugulu nukissiuutinik avataaniit eqqussanik pisariaqartitsineq minnerulersinneqartarpoq, aammalu nukissiuuteqarnikkut avatangiisinik mingutitsinerannut qularnaatsumik tamanna millisaaqataasarpoq, tassami pisariaqartitsineq nukissiornerlu taamaaginnartilerluguluunniit minnerulersittaramikkit. Nukimmik sipaarnerit aamma tunisassiorsinnaassutsip allissutissaanik pisariaqartitsinermut aningaasaliinissaagaluq pisariaarutsilluguluunniit kinguartikkallarsinnaagamiuk. Nukimmik sipaarnerit nunarsuarmi gassinik ulorianartunik aniatitsinerup millisinnissaanik isumaqatigiissutit naammassineqarnissaannut sakkussaapput. Tassani pingaartumik nunarsuarmi gassit ulorianartut (pingaartumik CO₂) millisinneqarnissaat pillugu isumaqatigiissut, Kyoto-mi isumaqatigiissut, malillugu 1990-imut naleqqiullugu 8%-imik millisitsinissaq eqqarsaatigineqarpoq. Tamanna pisussaavoq piffissami 2008-2012-imut, Kalaallit Nunaallu Qallunaat Nunaannik isumaqatigiissusiorneq aqutugalugu Naalagaaffeqatigiiffimmi pisussaaffeqarpoq.

Anguniakkat tamakkua anguniarlugit suliaqarnermut attuumassuteqartut, ilaatigut Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfik, ingerlatamut arlaatigut ilaatinneqartariaqarput, taamaalilluni tamatumalittaannik nukissiornermut tunngatillugu suleriarnissamut pilersaarummi Kyoto-mi isumaqatigiissummi anguniakkat Kalaallit Nunaata silap pissusia pillugu iliuusissatut pilersaarutaanut ilaatinneqarsinnaaqullugit.

Nukissiuutinik sipaaruteqarnerit nukissiuutiniillu atorluaanerulersitsineq naggataasumik atuisunut, tunisassiorturnut, inuussutissarsiortunut, sulisoqarfinnut, pisortat ingerlatsinerannut niuertunullu sammisittariaqarpoq. Nukimmik sipaartitsiniarnermi nukissiuutinillu atorluaanerulersitsinerup anguniarnerani sunniiniutit assiginngitsunut sammisittariaqarput, ilaat periaasissanik pilersitsisus-

sanngorlugit, ilaat politikikkut killilersuiffigalugit allallu nunarsuarmut tamarmut imaluunniit nunanut tamanut sammisillugit.

4.1 Naggataasumik atuisut

Angerlarsimaffinni innaallagissamik kiammillu sipaarnissap angunissaanut periarfissat makkuupput: Atortunik innaallagiartortunik nukissiuutunik atuinerinik meqqilersuineq, illut nukissiuutunik atuinerinik meqqilersuineq, innaallagissap kiassarnerullu akiinik aaqqiineq, ikummatissat nunap iluaneersut akiinik aaqqiineq. Maleruagassat pioreerput, suliniuteqartoqartariassallunili taakku atuisunit malugineqassappata. Iliuusissanut taamaattunut tamaanut atuuppoq, sipaakkap iliuitsimut naleqqiullugu atuisunut ataasiakkaanut inuiaqatigiinnullu uuttornissaa ajornakusoorsinnaammat. Aammalumi piffissaq qanittoq isigalugu ilimagisariaqarpoq kiassarnerup akiata allanngorartunngortissinnaanera annikitsuinnaassagunartoq, aammalu illut pioreersut ussiinnerat pissutigalugu kiaap annaasap iliuseqarnikkut annikillisinniarnissaa annertunaviarani. Piffissarli ungasinnerusoq isigalugu tamassuminnga sunniuteqarluartunik pitsanngortitsinissamut periarfissaqarsinnaavoq.

Inuussutissarsiutini innaallagissamik kiammillu sipaarnissap angunissaanut periarfissat makkuupput: Motorit innaallagiartortut, pumpit qanoq atuitiginerinik meqqilersuineq, silaannarissarfeqarfiit, igalaat sipaaruteqartitsisinnaanerat tunngavigalugu pitsaassusaannik meqqilersuineq aamma nukimmik atuinisaaq eqqaamallugu pilersaarusiorneq. Niuertut inuussutissarsiortullu akornanni nukissiuutit avatangiisillu eqqarsaatigalugit aqutsineq suliniuteqarnermi qitiupput. Avatangiisit atornerqarnerinik tunngaveqarluni naatsorsuutit, ingerlatsiviup nukissiuutit avatangiisillu eqqarsaatigalugit aqutsinermik pingaartitsineranut takussutissaassapput. Nunani allani umiarsualiorfiit aalisakkanillu tunisassiorfiit akornanni assersuutissaqarpoq ingerlatsiviit annertuumik nukimmik atuiusut annikitsunnguamik aningaasartuuteqarlutik allaat annertuumik sukkasuumillu innaallagissamik kiammillu sipaaruteqarsinnaalersartut.

Akinik aaqqiineq toqaannartumik naggataasumik atuisumut nukissaqarnerup amikkisaarfiuneranut akerlianilluunniit pisoqarneranik paasisitsiniuutaasinnaavoq.

4.2 Nukimmik pilersuinerup tunisassiornerullu allanngortiterneri

Innaallagissamik kiammillu tunisassiorlut malunnaatilinnik nukimmik atorluaanisaaq anguniarlugu qitiutinneqarput, pingaartumik allanngortitsinikkut siammaterinikkullu nukimmik annaaneqartartumik millisitsiniaanermi.

Nukissiorfiit-kialiorfiit, kiassaateqarfiit kissarsuutillu uuliatortut pitsanngorsarnerisigut annaasaq millisinneqarneqarsinnaavoq. Taamaammat pisortat innaallagissamik kiammillu pilersuineranni suliniuteqarfiit tassaapput pilersuisut siammarterisullu, tassa: Nukissiorfiit, Mittarfeqarfiit, kommunit, A/S INI, sulisoqarfiit, suliffeqarfiit, illut najukkat il.il.

Kiassaateqarfinni ataasiakkaani uuliatortuni aammalumi kommunit imaluunniit inissiarsuit kiassaateqarfiini annaaneqartartup annertussusianik naatsorsuusaaqanngilaq. Ilimagisariaqarporli atorluaa-

nerulersitsinissaq ajornassanngitsoq. Annaasaq ilaanni millisinneqarsinnaasarpoq aaqqiinikkut imaluunniit nutaaliaaneerusumik kiassaasiinikkut.

Illoqarfinni innaallagissiornerup sunniuteqartarnera 35% - 40% akornanni allanngorartarpoq, kisiannili 40% sinnernaviarunarnagu. Sunniuteqartarneq taanna annertusisinneqartarpoq kissarnerup sinneruttup iluaqutigineratigut, illoqarfinnilu sunniuteqarneq tamakkerlugu 46%-ip 80%-illu akornanni nikerartarpoq. Taamaattumillu atorluaatitsiniarnermi kissarnerup sinneruttup atorluarneqar-nissaa pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkut uuliap ikumasinnaanera annertunerpaamik atorluarniar-lugu.

Kiaap sinneruttup atorerata akilersinnaanera uppernarsiumallugu naatsorsuineqartariaqaralarpoq. Illoqarfiit amerlanerpaat kiammik sinneqartartoortarput naammattumik atorneqanngitsumik.

Ungasissumiit kiammik pilersuinermi kiaap sinneruttup atorluarnissa imaalillugu annertusarneqar-sinnaavoq:

- Aqqutit pioreersut atorlugit tunisap annertusineratigut
- Atuisunik nutaanik aqqutinut atareersunut ikkussinikkut
- Ungasissumiit kiassaatic aqqutaanik nutaanik pilersitsinikkut
- Aqqutit pioreersut ataqatigiissunngortinnerisigut

Illoqarfinni ungasissumiit kiassaarneqarfiusuni, sinneruttumik kiaqarfiusuni eqqakkanillu ikuallaa-vilinni kiammik pilersorneqarneq imaannaanngitsuusinnaavoq, pingaartumik erngup nukinganik pilersuisoqaraangat.

Uulia petroleulu kissarsuutini uuliatortuni qitiusumillu kiassaateqarfinni atorneqartarput. Allanngor-titsinissamut atorluaanerulersitsinissamullu periarfissat tassaapput ataatsimoorussamik kiassaaneq imaluunniit illoqarfinni erngup nukinga atorlugu nukimmik pilersugaasumi innaallagissamik kias-sarnermut nuunneq.

Ataasiakkaanut innaallagiatq atorlugu kiassarneq nunami maani taamaallaat aalajangersimasumik innaallagissamik kiassarnertut ilisimaneqarpoq. Ilaanneeriarlunili innaallagissamik amigaateqarto-qartillugu ataasiakkaanut kiassarneq aamma innaallagissamik kipitinneqarsinnaasumik kiassarne-qarsinnaasariaqaralarpoq kissarsuut uuliatortoq sillimmatigalugu, soorlu unitsinneqarsinnaasumik kiassarnermi kiammik pilersuifferrujussuarni taamatut pisoqartartoq.

Illoqarfinnut tamanut kiassarnermut pilersaarutit ataatsimoorussamik kiassarnermik namminerisa-millu kiassaateqarnermik ilanngussisut ikummatissamik pilersuineq pitsaanerpaanngortissagaluar-paat, taamaalillunilu nukissiorfiit siaruarterinerullu pitsaanerpaamik atuiffiunissaat qularnaassaga-luarlugu.

5. Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut

Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut ilisarnaatigaat isumalluut nungussinnaanngimmat CO₂ – millu aniatitsineq ajoramik.

2003-mi nukinnit ataavartunit tamakkiisumik nukimmik pilersuinerup (nukimmik piffiit tamarmiusut, avataaniit eqqussat namminerlu tunisassiat) 8%-iata missaa tunniuppaa, tassannga erngup nukinga 7%-iulluni. Taanna Qallunaat Nunaannut, nunanut OECD-miittunut sanilliuffigineqartartunut, nunarsuarmullu naleqqiullugu annikinneruvoq.

Innaallagissamik tunisassiornerup tamarmiusup 57%-ia nukinnit ataavartunit pineqarpoq, taannalu nunanit taaneqartunit annertuneruvoq. Taanna agguarsimavoq 40% kiassarnermut 17%-ilu qaammaqqutinut nukimmullu.

Silap pissusaata taamaannera pissutigalugu nukimmik ataavartumik atuinissami erngup nukinga eqqakkanik ikuallaanermut peqatigitillugu pisortat nukimmik pilersuineranni pingaarnerpaasorinarput. Ungassissoq isigalugu seqineq aammalu ulittarneq-tinittarneq/mallillu nukingat nunallu kiaa tapertaasinnaassapput.

Imminut innaallagissamik kiammillu pilersornermi, seqernup, anorip nunallu kissarneranik tunngaveqarsinnaanersut tapertaasinnaanersulluunniit naatsorsuinivinnik misissueqqissaarnernillu peqann-gilaq. Piviusuuvorli nammineq kiammik pilersuinermi nukerujussuaq atorneqartarmat, taamaattumillu nukimmut ataavartumut nuutinneqarsinnaanerat periarfissaalluarsinnaavoq.

5.1 Erngup nukinga

Erngup nukinganik nukissiorfiit atorneqarnerat angissusiallu tunngavigalugu immikkoortinneqarput:

- Nukik suliffissuaqarnermut (100 MW-imit annertunerusoq) suliffissuit anginerusut aatsitasarsiorfillu immaqalu illoqarfiit qanittumiittut pilersornerannut
- Illoqarfimmut erngup nukinganik nukissiorneq (1-50 MW) illoqarfiup ataatsip; immaqaluunniit marluk, pilersornerannut aqqusernissaa ajornanngippat
- Nunaqarfinnut erngup nukinganik nukissiorneq (100 kW-imit minnerusoq), nunaqarfiit savaateqarfiilluunniit pilersornerannut

Imiisiviup angissusia apeqqutaatillugu erngup nammineq kuunneranik killilersuineq assigiinngiaartinneqartarpoq. Imiisiverujussualinni imeq ukiumiit ukiumut toqqorneqartarpoq, taannalu taaneqartarpoq ukiumut killilersuineq. Imiisivik mikinerugaangat ukiup ingerlanerani kuunnera assigiaartunngortillugu aqunneqarsinnaasarpoq, taanna taaneqartarpoq ukiup qanoq ilinera tunngavigalugu killilersuineq. Aammali imiisiveqanngissinnaasarpoq taaneqartartumik nukissiorfik killilersugaanngitsoq.

Suliffissuaqarnermut erngup nukinganik nukissiorneq pilersinneqassappat, piunasaqaataassaaq akitigut unammillersinnaanissaa. Nukissiorfissatut piukkunnartutut assersuutitut taaneqarsinnaavoq Tasersiaq Maniitsup pigisaaniittoq. Taanna ukiumut 2500 GW/h tikillugu innaallagissiorsinnaasaaq, 2006-llu ingerlanerani misissorneqassaaq ilumut suliffissuaqarnermut erngup nukinganik nukissiorfissatut akilersinnaassanersoq.

70-ikkut aallartinneranniilli illoqarfanni sarfamik pilersuisinnaasunik erngup nukinganik nukissiorfiliorfissatut periarfissaasinnaasut amerlasuut nassaariortorneqarput. Massakkullu ilisimasat tunngavigalugit illoqarfanni nukissiorfiit arlallit sananissaat ajornanngitsutut isigineqarpoq, ilaatigut Sisimiut, Paamiut, Ilulissat immaqalu Maniitsoq, Qasigiannugit Nanortalillu.

Erngup nukinga atorlugu nukissiorfiliortinnani aalajangiinissamut tunngavissamik peqartariaqarpoq, tassani misissueqqaarnerit, nukissiorfiup teknikikkut qanoq ittuunissaa, aqquersornissaa, inui-aqatigiit aningaasartuutissaat ingerlanneranullu aningaasartuutissat nassuiarneqarsimasussaapput. Taamatut ittunik tunngaveqarluni nukissiorfiup aningaasaliiffigineqarnissaa aalajangiiffigineqarsinnaavoq.

Sisimiut eqqaanni Tasersuaq ima misissorneqartigereerpoq aalajangiinissamut tunngavissaq nutartigaq suliarineqareernikuulluni. Erngup nukinganik nukissiorfiusinnaasunut allanut amerlanerpaanut tunngatillugu uuttortaaneqarlunilu misissuineqaaqartariaqartoq aalajangernermut tunngavissamik sanasoqartinnagu.

Taamaattumik aallarnersaataasumik ingerlaqqittumillu erngup nukinganik nukissiuusiorfiusinnaasunik angisuunik mikisunillu misissuineq aallartissallugu silatusaarnerusussaavoq. Pingaaruteqarpoq erngup kunneranik piffissami sivinerusumi, ukiut 25-t tikillugit allaat, allanngorarnernik takussutissiisunik uuttortaasimanernik peqarnissaaq.

Ukiut arlallit ingerlaneranni sumiiffinnut amerlasuunut aalajangersimasunut tunngatillugu misissueqqaarnerit aallartinneqassapput. Misissueqqaarnerit tamarmik erngup nukinganik nukissiornisamut atorsinnaasutut isigineqarnerannik kinguneqartanngillat.

Immikkoortoq 8-mi misissueqqaarnerusinnaasut aningaasalersueriaatsillu nassuiarneqassapput aammalu erngup nukinganik nukissiorfiusinnaasut pingaarnersiulluni tulleriissaarneqassalutik.

5.2 Seqineq anorilu

Seqerngup qinngornera solcellit atorlugit innaallagissiuutigineqarsinnaavoq solfangerillu atorlugit kialiuutigineqarsinnaalluni. Qaamanerani, nuiaqaluarpalluunniit nukissiorneqartarpoq. Nukimmik piffigisamut seqernup qanoq qutitsiginera, silaannaap aalaqassusia aammalu mingutitsineq nunallu avatangiisup uterartitsinera aalajangiisuusarpoq.

Seqernup nukinganik toqqortuinermit imeq imaluunniit akkumulatorit nalinginnaasut atornerqarajunerupput, allanilli aamma periarfissaqarpoq.

Pisortat innaallagissamik pilersuineranni ullumikkut solcellit atussallugit imminut akilersinnaanngilaq. Solcellinulli nukimillu toqqortuinermit teknikikkut ineriartorneq ullimikkut annertoorujussuuvoq, ungasinnerusorlu isigalugu seqernup nukinganga pisortat nukimmik pilersuinerannut namminerisamillu atorlugu tapertarissallugu pingaaruteqalersinaalluni.

Kissarnejq seqinermeersoq namminerisamik kiassarnermit tapertaalerumaartoq ilimagineqarsinnaavoq.

Seqernup nukinganut tunngatillugu periarfissat nalilersornissaanni sivisoorsuarmik alaatsinaattariqaanngilaq. Taamaattumillu annertunerusumik misissueqqaanissat pisariaqassanatik.

Anorip nukinganik atuineq silap pissuseqarfiinut tunnganeruvoq aalaakkaanerusemik anorlerfiusartuniinnerulluni. Kalaallit Nunaat taamaattunut ilaanggilaq. Tamaanimi anori annertuumik naqitsineqarfikittarnernit amerlanngitsunit aqunneqarpoq, sakkortuumik nakassaartunik anorlertarnerit sinerissamilu suialaannguartarluni, taakkununnigali aamma sumiinneq nunallu qaavata pissusia apeqqutaasarluni.

Anorisaatit nukimmik toqqortuisinaanissamik imaluunnit nukimmik allatut pilersuinermit atatinneqarnissamik piunasaqartitsipput, taamalu iluatsisimanartillugu naleqquttumullu inissisimaneqartilutik nukissamik pilersuinermit annertunngikkaluamik ilapittuutaasinnaallutik.

Anorip nukinganut periarfissat nalilersorsinnaajumallugit ukiut amerlasoorsuunngitsut ingerlaneranni toqqakkani peqqissaartumik anorimik uuttortaasoqartarnissaa pisariaqassaaq. Nanortalimmi taamatut uuttortaasoqarluni aallartittoqarsimalerpoq, nunat avannaamioqatigiit suleqatigiillutik suliniutaanut atasumik.

5.3 Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut allat

Nukik eqqakkanik ikuallaanikkut pinngortoq illoqarfinni dieselitortumik innaallagissiornermit kiak sinneruttumik pilersorneqartuni ungasissumit kiasaanermit atortulinni annertorujussuarmik pingaaruteqarsinnaavoq. Eqqakkanik ikuallaanermi kiak pinngortoq tamakkiisumik atornerqanngippat illoqarfiit erngup nukinganik nukiliornissamut periarfissallit periarfissaq taanna atorsinnaavaat. Eqqakkanit isumalluummut eqqakkat amerlassusiat apeqqutaavoq, tassungalu aamma iloqarfiup inoqassusia qanorlu eqqakkanik passussineqarnera apeqqutaalluni.

Eqqakkat atorlugit nukissiornermit atorluaaneq oqallinnermit maluginiarneqartorujussuuvoq, taamaattumillu innaallagissiorfiit kiammik pilersitsisarnerisa atorluarneqarnissaat pingaartinneqarpoq. Tamakkiisumik pilersaarusiornerup siunertaraa kiammik atorluaasinnaanermik periarfissat tamar-

mik sumiiffinni ataasiakkaani misissorneqartassasut. Misissuinerit takutippassuk akilersinnaasumik kiak atorineqarsinnaasoq, inassutigineqartassaaq kiassarnermi atorineqartassasoq.

Tinittarnerup ulittarnerup mallillu pilersittagaannik nukimmik uuttortaanernik peqanngilaq. Tassanilu sineriak Paamiut Kangaatsiallu akornanniittoq piukkunnarnerusorinarpoq. Uuttortaanissamut Inatsisartut aningaasaliissutaasa ilaanik immikkoortitsisoqareerpoq, Nukissiuutini ataavartuni ilisimatusarnermi ineriartortitsinermilu suliniutinut tapiissutitut aningaasaliissutit aqutugalugit.

Varnevekslerpumpit nunamit/qaqqamit, tatsimit immamilluunniit kiak tigusunnaavaat illullu kiasarsinnaallugillu imeq atugassaq kissassinnaallugu. Ullumikkut illu ataasiinnavik nunap kiaanut pumpimik kiassagaavoq. Nunani Avannarlerni periaaseq taanna atorineqangaatsiaqaaq. Kisianni tamanna periarfissaqarnerisooq qanimut misissortariaqassaaq.

Aammalumi sumi tamaani kissartunik puilasooqarpoq ilaat illoqarfinniillutillu nunaqarfinniittunik. Kiammik nunap iluaneersumik tamakkunaniittunik kiassarnermut atorineqarsinnaanerannut tunngatillugu peqqissaartumik misissuisooqarnermikuunngilaq. 2005-imi aasaanerani Qeqertarsuarmi Kangerlummilu kalaallit islandimiullu nukissaqarnermut tunngatillugu 2001-imi isumaqatigiissutaat aammalu Qeqertarsuup kommuniata Husavik kommunillu illoqarfittut ikinngutiginiinat tunngavigalugu misissuinerit aallartinneqarput. Siunertaavoq pilersaarutip taassuma ingerlateqqinneqarunilu kinguneqartinneqarnissaa, tassanilu aningaasaliissoqarsinnaanera aamma apeqqutitaavoq. Misissuinerup taassuma periarfissap taassuka kiassarnermut atorineqarsinnaanera paasinarsisissavaa, sulialli ingerlateqqinnera pinngortitaq innimigalugu pissaaq.

5.4 Eqikkaaneq

Ataatsimut isigalugu imaappoq nukinnut ataavartunut assigiinngitsunut tunngatillugu imminut akilersinnaasumik namminerisami ataatsimoorussinermiluunniit iluaqutigisinnaanerannut periarfissanik naatsorsuinissamut atugassanik peqqissaartumik paasissutissanik katersugaqannginnera amigaa-taavoq. Tamannalu iliuuseqarfissanik pingaarnersiulluni tulleriiarisooqassagaluarpas pisariaqarsinnaavoq. Taamaattumik Inatsisartut aningaasanut inatsisissaanni misissuinissanut 2006-mi aningaasani immikkoortitsisoqarpoq, pilersaarutaalluni misissuinerit pissasut 2006-miit 2009-mut.

6. Brint aamma brintteknologi

Brinti nukimmik ataavartumik pilersuisuunngilaq, tassami brinti nukik alla atorlugi sananeqartarmat. Erngup nukinga, nukiusooq ataavartoq, brintiliornissami atugassaqqissuuvoq. Nukimmik ataavartumik piffiusinnaasut allat imaaliallaannarluni toqqortorneqarsinnaanngitsut brintiliornissami ujartorneqarsinnaapput, ilaatigut brintip toqqorneqarsinnaanera pissutigalugu.

Brinti toqqaannartumik nukimmik tunisisinnaavoq (soorlu biilnut igaffimmilu kissarsuutinut) imaluunniit ikummortitsissutini innaallagissamik kiammillu sanasuni atorineqarsinnaalluni.

Ungasinnerusoq isigalugu, brintteknologi pisariaqartinneqartoq inerisarneqareerpat pilersuinerullu ilaatut tankeqarfiit pilersinneqarpata brintiliorneq erngup nukiliorfinni annerusuni ingerlanneqarsinnaavoq, illoqarfinnut nunaqarfinnullu pilersuisunernut, angallassinermi immaqalu avammut tuni-agassatut atugassanngorlugu.

7. Nunani allani peqataaneq Suleqatigiinnerillu

Nukissaqarnermut pilersaarut 2010-p nunani allani nukissaqarnermut, tassunga ilaatillugit nukimik nutarterneqarsinnaasumik piffiusinnaasut, tunngatillugu ineriartorneq malinnaaffigineqaqquillugu inassutigaa. Teknologimilli nutaamik ilisimasaqarneq pilersuinermut akisussaasut atuisullu teknologimik taassuminnga atuinissamut piareersimanerannik isumaqartuaannangilaq. Taamaasappammi aningaasanik pisariaqartitsinerup saniatigut piareersarneq, ilinniartitaaneq, peqqissaartumik uuttortaanissamut pilersaarutit, misissueqqissaarnerit pilersaarusiernerlu teknikkimut nutaamut aningaasatigullu sapinngisamik iluaqutaanerpaaffissanngorlugu nuuttoqassappat pisariaqartinneqarput.

Teknikki nutaaq aallartinissarnermi ajornartorsiutit illuatungilerumallugit nalilersorneqarlunilu misiligarneqartussaavoq, pilersueriaaseq nutaaq isumannaatsuullunilu tatiginartuussappat. Tamatumunnga tunngatillugu Kalallit Nunaat teknikkiniq nutaanik silap nunallu pissusiini ajornakusoortuni misiliinissamik neqerooruteqarsinnaalluarpoq.

Teknologiip nutaap ineriartortinneqarneranut sapinngisamik malinnaaniarnissaq pingaaruteqanngitsuunngilaq. Taamaaliortariaqarpoq teknikkip nutaap atulernissaanut naammattumik piareersimasinnaajumalluni nukimillu atuinermik malunnaatilimmik nukimut ataavartumuut nuussisinnaajumalluni atuisunut ataatsimoorussisunut nammineersunullu. Peqataaneq taamaattoq nunanik allanik soqutigisatigut qanitanut suleqataanikkut pissaq, minnerunngitsumik pilersaarutit assigiinngitsunit aningaasaliffigisassat piviusunngortinniarneqarneranni.

Nammineq aningaasalersueqataanikkut – aningaasaateqarfinnit ilisimatuutullu misissuinissamut pilersaarutitigut – pilersaarutit piviusunngortinnissaannut aningaasaliissutit ingerlatsivinni nunanilu arlalinni soqutiginnittuni ataatsikkut pissarsiarineqarsinnaapput. Taamaaliornikkut Kalaallit Nunaa-ta kisimiilluni aningaasalersorsinnaanngisaani, kalaallit soqutiginnittut ilisimatusarnermi pilersaarutinilu peqataasinnaapput.

Tamanna aningaasaateqarfinnut pilersaarutinullu aningaasaliissutinut amerlasuunut atuuppoq – Nunani Avannarlerni, Europami Amerikkamilu – tassa peqatigiinnerit pilersinneqassasut, akuttunngitsumik piumasaqaatinik makkuninnga naammassinnissimasussanik

- Nunanik pingasunik amerlanerusuneersunilluunnit suleqateqartoqassaaq
- Suleqatigiinnerit assigiinngitsut pilersinneqassapput, soorlu ingerlatanik, sulisoqarfinnik pikkorissaavinnillu

- Suleqataasut attaveqarluartuussapput pilersaarutip angusaanik siaruarterisinnaasunik
- Suleqataasut peqataassapput ingerlatassap pilersaarusiorterani

Politikkikkut nunanilu allani iliuuseq ataatsimut isigalugu annertusiartorpoq. EU-mik Isumaqatigiissummut Qajaq-mut atatillugu qularnanngitsumik nukik iliuuseqarfissanut ilaasinnaajumaarpoq. Tamatuma nassatarissavaa EU-mut tunngatillugu pilersaarutitut ingerlanniakkanullu pitsaaneerusumik iseriarfissaqarnissaq kingunerisinnaassavaa, sulili nammineerluni aningaasaleeqataanissamik piumasaqarluni. Nunanut allanut peqataaneq, politikkuut aammalu ingerlanniakkanut, annerusukkuut aningaasaleeqataanissamik ilaqartinneqarajuppoq.

Nunat Avannarliit ilisimatusarnikkut nukimmik misissuinissamut pilersaarutaat arlaliullugu ingerlattassanut, anorip nukingata ileqquusumik diesel atorlugu nukimmik pilersuinerlut ilaatinneqarnissanut Islandimi, Savalimmiuni Kalaallilu Nunaannilu atornissanut periarfissanik nalilersuinermit paasissutissanillu katersuinermit ingerlatsivoq.

Nukimmik nutarterneqarsinnaasumik piffiusinnaasut aalisarnermit angallassinermilu atornissat pingaaruteqarpoq imaaliillaannarlunili pilersinneqarsinnaanani. Pilersaarutit taakkununga sammisitat aallartikkumallugit Kalaallit Nunaata Island Savalimmiullu peqatigalugit NAHA, atlantikap avannaani brinti pillugu suleqatigiiffik, pilersinnikuuaat. Taanna ilisimatuunut inuussutissarsiortermullu tunngatillugu oqalliffiuvoq, tassani Kalaallit Nunaat brintip atornerqarneranut annertusaatinik periarfissanik sivisuumik suleqatigiinnissamut peqataasinnaalluni.

Nunat marluk akornanni, assersuutigalugu Islandimik aammalu avannaamioqatigiit imminut nammassinnaasumik nukimik inuisaannerusumiittunik pilersuinerlut tunngatillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutitigut ilisimasat peqataasunut soqutiginaatillit pissarsiarineqarsinnaapput pilersaarutinillu aallatitsisinnaallutik.

Ingerlatani ilisimatusarnermilu peqataassagaanni nunagisami nukimmik pilersuinerup annikinnerusumik ikummatissanik nunap iluaneersunik atuisup allannngortinnissanut piumasuseqarnissaq pi-umasaavoq, Kalaallit Nunaatalu kisimiilluni suliassaq taanna nammassinnaanngilaa. Peqataanissamut aamma piumasaavoq ilaatigut nammineq aningaasalersuisinnaaneq, aammattaaq suleqatit avannaamioqatigiinneersut, europamiut nunaniillu tamaninngaaneersut pisariaqartumik suleqataasi-naasut pisariaqarput. Paasissutissanik misilittakkanillu katersuineq aqqissuussamik nunap nammineq iluani, nunanilu allani suleqatigiiffinnik taamaaliornissamut naleqquttunit ingerlanneqartariaqarpoq.

Aammalu iliuutsit ingerlatallu qulaani taaneqartut pitsannngortinneqarsinnaapput nukissiuutinut tunngatillugu nukimmik ataavartumik inerisaanermik ilisimatuutullu misissuinermut pilersaarutitut ilaanissamut periarfissiisunik finanslovikkut aningaasaliisarnikkut. Tamannalu maanna periarfissaa-lereerpoq, suliniutissanut aningaasaliisoqarmat.

8. Nukiup ataavartup aningaasalersornissaa

8.1 Misissueqqaarnerit uuttortaanerillu

Ukiuni kingullerni 10-ni misissueqqaarnerit, imermut tunngatillugu uuttortaanerit akilersinnaassut-simillu naatsorsuinerit il.il. annerusukkut ingerlanneqarsimapput erngup nukinganik nukissiorfilias-sani suliaassanut ingerlatassanullu pilersaarutinut, ullumikkut sananeqartunut, tungatillugu siusinne-rusukkut ingerlanneqartarsimapput. Massakkut erngup nukinganik nukissiorfik ataasiinnaq ima paa-sisaqarfiusimatigilersimavoq aalajangiiffiginissaanut tunngavissaq suliarineqarsimalluni, tassalu Sisimiuni nerngup nuliolfissaq. 2005-imi ukiakkut Iterlaani sukumiisumik misissueqqaarneqarsi-mavoq massakkullu 2007-imi upernaakkut Paamiuni erngup nukiliorfissamat aalajangiinissamat tunngavissaq ingerlateqqinneqassanersoq isummerfigineqartussaalluni. Taamaassappat taava aala-jangiinissamat tunngavissaq 2007-imi ukiakkumut piareersimasinnaavoq.

Ukiopassuarni erngup nukinganut tunngatillugu misissueqqaarnissanut paasissutissanillu katersui-nermut aningaasaliisoqartarsimangilaq, taamaammallu suleriaasissamat pilersaaruteqanngilaq. Taamaattorli Qorlortorsuarni misissueqqaarnernut il.il. 9 mio. kr.-it aningaasaliissutigineqarput aalajangiinissamat tunngavissap suliarineqarneranik kinguneqartumik.

Misissuinerit, teknologimut nutaamut, misissueqqissaanernut aammalu nukiup ataavartup atorne-ranut misiligutigalugu atortulianik il.il. tunngatillugu pingaarnertut pilersaarusiernerli nukimmik pilersuiffinnut, komm,uninut, siunnersuisartunut, niuertunut atuisunullu annerusumik tunniunneqar-simalluni. Taamaannerata ilaatigut uuttortaanerit unitsinneqarsimaneri kingunerisimavai aammalu pisortat nukissiorneranni ingerlatsisut ataasiakkaat kisimik isumagineqarsimallutik.

Namminersornerusunik imermut tunngatillugu uuttortaaassinerit arlallit, erngup nukiliorfiliornissami aalajangiinissamat tunngavissani atugassanik paasissutissanik katersuinerusut suli Asiap ingerlap-pai.

Innaallagissap ergullu akiisa sumiiffimmit aalajangerneqartarnissaannik Nukissiorfiit saqqummi-ussinerat ajornartorsiummik pilersitsivoq, tassa Nukissiorfiit illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit akigititai ukiuni arlalinni erngup nukinganik nukimillu ataavartumik piffiusinnaasunik allanik paasiniaanernut misissueqqaarnernullu aningaasartuutininik aningaasartuuteqartittuaannarnissaat isu-matusaarnernerunersoq apeqquserneqarmat. Tassunga tunngatillugu oqaatigineqassaaq pingaarnernik paasiniaanerit misissueqqaarnerillu qitiusumut akilersinneqartarmata, taamaallaalli aalajangiinissa-mut tunngavissanut tunngatillugu ingerlatat il.il. aalajangersut najukkamat aalajangersumut akili-gassaq akiligassannagortinneqartarmat. Misissueqqaarnerit ilaasa takutissinnaasarpaat piukkussaaga-luaq atorineqarsinnaanngitsoq.

Taamaattumik piffissaq ungasinnerulaartoq eqqaarsaatigalugu tulluarnervoq erngup nukinganik nukissiorfiliornissanut misissueqqaarnerit immikkut aningaasanut inatsimmi kontokkut aningaa-

saliissutigineqartarpata, taamaaliornerullu Inatsisartut Naalackersuisullu toqqaannarnerusumik suniuteqarnissamat sulihamullu tunngatillugu paasisimasaqarnerutilissavai. Aammattaaq tamatuma peqataasut allat, soorlu kommunit soqutiginnittut ingerlatsiviillu assigiinngitsut, ilaatinneqarsinnaanerat periarfissipaa. Tamannalumi aamma nukiup ataavartup pingaartinneqarnerunissaanik, pitsaaqutissat taaneqareersut saniatigut, kissaateqarnermut naleqqutissaaq. Misissueqqaarnerit illoqarfinnut suliffissuaqarnermullu erngup nukissiorfeqarnikkut periarfissat salliutilerpaa.

Taanna aaqjissuussaanerup allanngortiternissaanut, immikkoortoq 9-mi erseqqinnerusumik allaatigineqartussamat, tunngavoq.

8.2 Ataatsimut pilersuiffinnik angisuunik sanaartorneq

Ataatsimut pilersuiffiit angisuut tassaapput nukimmik kiammillu pilersuiffiit, siaruarterinermut aqcutit, eqqakkanik ikuallaaviit kiammik atuiffiusut, blokini kiassaateqarfiit, erngup nukinganik nukissiorfiit, imermik pilersuineq siaruarterneranut aqquersugaq, tankeqarfiit il.il. Aningaassalersuinissamat periarfissat ingerlatsivinnut nettostyre-usunut kommuninullu killeqarsinnaapput namminersornerullutik oqartussat arlaatigut qularnaveeqqusiinngippata.

Tamakkiisumik ilaannakortumilluunnit Nunap Karsianit/atuisunit aningaasalersorneqarneq

Nukissiorfiit sanaartugassaanik aningaasalersuineq massakut ima ingerlasarpoq; Nukissiorfiit immikkoortitani katersukkat tamakkiisumik ilaannakortumilluunnit, immaqa tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit illuliornissamat Nunap Karsianit atorluni, atortarpai. Nukissiorfiit sanaartorneranut Landskassemiit tapiissutaarunnikuuvoq.

Nunap Karsia aningaaseriviunngilaq nalinginnaasooq, nammineq illuliassanut atukkiinermi erniassai aalajangertarpai, amerlanertigut aningaaseriviit ernialiuuttagaattut amerlassusilertarlugit. Illikartitikkat katersukkat aningaasaliinissamat sipaakkatut isigineqarsinnaapput taamaallaallu ernialerneqartarlutik akiliisinnaassuseq ilanngarneqaraangat.

Aningaaserivimmit atorneq

Aningaaserivimmit atorneq nalinginnaasumik piumasaqaatit malillugit pisinnaavoq, tamannalu atukkap akileruinerup ingerlanerani arlaleriarluni nutarterneqarsinnaanerani allanngortinneqarsinnaanerani illu imaqarsinnaavoq. Taamaattumik aallartitsineq aningaasartuutitaqartarpoq. Aningaaserivimmit atortoqarsinnaavoq allanngorartunik aalajangersumilluunniit ernialinnik, imaluunniit periarfissaat taakkua tamaasa atorlugit, tamannalu erniatigut aarlerinartumut, atuisup akuerisinnaasaaanut, pingaaruteqarsinnaasarpooq.

Aningaasaliisooq nunani allani aningaaserivimmit ingerlanneqartumik - nammineq taarsigassarsineq

Nammineq taarsigassarsiaq soorlu pensionskassemiit, immaqalu nunani allani aningaaserivik aqcutigalugu, siviisuatsiaamik ingerlasussanngorlugu pissarsiarineqarsinnaavoq, aalajangersumillu erniaqarajuppoq.

Nordisk investeringbank

Nordisk Investeringsbank-ip Kangerluarsunnguami nukissiorfik Nunap Karsia peqatigalugu aningaasalersorpaa. Sanaartornerup akiata 50%-ianik aningaasaliinissaq aningaaseriviup neqeroorutigaa ukiuni 20-ni alajangersumik erniaqartussanngorlugu, immaqa ernianik naleqqussaanissamut periarfissalerlugu. Piginneqataassut, Nordisk Investeringsbank-ip aningaasalersugaa, aningaasalersueriaatsinik allanik ilaneqartussaavoq imaluunnit nammineq aningaasalersuina annertusineqartussaalluni.

Avammut tuniniaanermi taarsigassarsineq

Avammut tuniniaanermi taarsigassarsisarnermik aqqissuussinerni suliffissuaqarnerup pilersuisullu nunanut allanut tuniniaanermi eqaatsumik unammillersinnaasunillu aningaasalersuinissamut ikiuunnissaq siunertaavoq. Aqqissuussineq aamma nunanut allanut tuniniaanermik pilersaarutini pilersueqataasunut aamma atuuppoq. Avammut tuniniaanermi taarsigassarsisarneq nunami angerlasimaffimmi tapiissutinik imaqarsinnaammat tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit avammut tuniniaanermi taarsigassarsisarneq aningaasalersueriaatsinut allanut naleqqiullugu unammillersinnaasumik aqqiinerusinnaavoq. Sanaartugassanik suliassinneqartoq sanatitseqatigiilluunniit taamaattunik aningaasalersueriaaseqarsinnaapput unammilleqatigiinnermi nalilersuutigineqartumik.

Build, Operate and Transfer – BOT (Sanaartorneq, Ingerlatsineq aamma Utertitsineq)

Build, Own, Operate and Transfer – BOOT

(Sanaartorneq, Piginittuuneq, Ingerlatsineq aamma Utertitsineq)

Pinngitsoorani sanaartugassamik tunniussineq pineqarsinnaavoq sanaartugassanik suliassinneqartoq suleqatigalugu, taassumalu neqeroorutigissavaa sanaassap aningaasalersornissaa suliarinissaalu, taamaalereerpat ingerlanneqarneranit akiligassanngorlugu. Sanaartukkap akilersornera naammassippat piginittumut nutaamut nuunneqassaaq.

Periaaseq taamaattoq annertuunik pilersaarutiniq ataqatigiinnermut tunngasunik sanaartornermi atornerajarjunneruvoq, ingerlatseqatigiivvik namminersortoq suleqatigiilluunniit akuersissutaalillit sanaaq pigalugulu ingerlakkaangassuk piffissami aalajangersumi (ukiuni 15-50-ini). Isumaqatigiisutip naanerani sanaaq ingerlatinneraluunniit pisortanut tunniunneqartarpoq.

Taamatut periaatsit assiginngisitaarput, soorlu DBFO, tassaasoq Design, Build, Finance and Operate, imaluunniit BOO, tassaasoq Build Operate and Own.

Taamaattumik aningaasalersuinissamut periarfissat arlaqarput, pinissallu tamaasa nalilersuineqartariaqartassaaq aqqiineq sorleq – qanittoq ungasinnerusorlu isigalugu, akikinnerunersoq.

8.3 Nukimmik sipaarnerit – illugiilluni pissarsinissamik aqqissuussinertit

Nukimmik sipaarumalluni annertujaarsuarmik aningaasartuuteqarnissaq ilaanni pisariaqartarpoq, pingaartumik piffissaq aningaasaliissutit akilersorfissaa sivilisuumajusimagaangat. Taamatut sipaartitsi-

arnermi aningaasatigut orniginartumik sunniiniuteqartariaqartarpoq. Periaaseq taanna akiliisinnaasutsimik immikkut ittumik atugassiinermiilluni anguniakkanut aalajangersunut naaffeqartumik akilersuinernut aaqqissuussinerulluni.

Nukimmik pilersuinikkut ingerlatsiviit aaqqissuussineq win-win neqeroorutigisinnaavaat aningaasanik atuisut isorliit sarfamik sipaarutaasunik, assersuutigalugu matunik igalaanillu, pumpinik kiasaatip igartaanik taarsiinissamut ussissaaqqinnermut il.il. aningaasaaliinissaanut atugassanik, kiasarnermut aamma/imaluunniit innaallagissamut akiligassakkut akilersugassamik.

8.4 Erngup nukinganik nukissiorfiliassat pingaarnersiorlugit tulleriiaarnerat

Siunissami ungasissorsuunngitsumi pileersaarutit sisamat toqqarneqarlutillu pingaarnersiorneqarsinnaapput:

Illoqarfik	Sananissaq	Pisinnaas./nukik pisinn.	Missingiineq	Aalajang. tungavissaq
Sisimiut	2006-2009,	7,8 MW/ 54 GWh ukiumut	365 mio. kr.	Pigineqarpoq
Nuuk	2006-2008,	15 MW/ 65 GWh ukiumut	70 mio. kr.	2006-p qeqqani
Paamiut	2007-2010,	4,8 MW/ 19 GWh ukiumut	220 mio. kr.	UA 2007
Ilulissat	2010-2014,	20 MW/ 72 GWh ukiumut	310 mio. kr.	2008-mi naatsorsuutaavoq

Sisimiut pisoqalisootumik innaallagissiorfeqarput nutartertariaqartumik imaluunniit erngup nukinganik nukissiorfimmik 2010-utinnagu taarsertariaqartumik. Tassunga tunngatillugu aalajangiinissamut tunngavissaq saqqummiunnuvoq akillu qulaaniittut tassannga tigusaapput. Akia 365 mio. kr. allanut naleqqiullugu eqqornerusumik missingiineruvoq, tak. aalajangiinissamut tunngavissaq, tassani akit sukumiisumik periarfissanut allanut ilanngullugit sammineqarput.

Nuup eqqaani Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanni turbinit pingatserlugit annertusaaneq siuartinneqartariaqarpoq 2007-2008-mut, ilaatigut illuliortiternerup annertuseriarujussuarneq suliffissuaqarne-
rullu pilersuinerup annertuseriarsinnaanera pissutigalugit, ilaatigullu Nuuk-Kraft ANS-imut isumaqatigiissummi turbinit pingatsernisaannut periarfissaqareenera pissutigalugu. Aningaasaliineq annertuumik nukissaqartitsinikkut periarfissiissaaq imminut akilersinnaanera tunitsivigisinnaasanut periarfissanit aalajangerneqartarmat, massakkullu taanna annertusiartormat. Aalajangernissamut tunngavissaq pissutsinut naleqqussagaq saqqummiunneqarumaarpoq akit tunisallu allanngorneranik tunngaveqartumik akilersinnaasutsimut naatsorsuinernik nutaanik ilaqlarluni.

Paamiuni erngup nukissiorfik periarfissatut saqqummiunneqarpoq, tassami aalisakkanik suliffissuup allisarneqarnera nukimmik tunisaqarnerulernermik kinguneqarmat. Tamatuma Iterlaani aallaqqaammulli periarfissatut isigisaq tunngavilersorluagaasoq assut soqutiginarsisippaa. Siullermik pilersaarutaasimagaluarpoq nutaamik dieselitortumik innaallagissiorfissaq ukiuni 2006-2007-imi sananeqassasoq, soorlu AI2005-imi taakuneqarsinnaasoq. AI2006-imili erngup nukiliornissamut missuisoqarnissaa periarfissinneqarpoq. Politikku erngup nukiliorfissap ukiuni 2007-2010-mi anin-

gaasaliiffiginissaanut ornigineqarpat, taava massakkut innaallagissiorfiusoq pisoqanngorluni nungullartoq annertunerulaaginnartunik aningaasartuutigalugu allanngutsaalillugu ukiialunnguit pilersaarummit sivisunerusumik ingerlaqqissinnaassaaq. Pisariaqassappat Paamiuni erngup nulikorffissap aalajangiiffiginissaanut tunngavissaq 2007-imi upernaakkut naammassineqarsinnaavoq.

Erngup nukinganik nukissiorfissaq Ilulissani aamma periarfissatut naleqquttoqarjussuuvoq. Paakitsumi pilersaarut ilanngunneqarpoq naqitami Kalaallit Nunaanni erngup nukinganik isumalluteqarfiit, juni 2005 saqqummersumi neriunarnerpaatut isigineqarmat. Ilulissani innaallagissiorfiup ullumikkut ajunngitsumik kiak aniatitaq atorpaa, pingaartumik 2002-mi ungasissumiit kiassarnermut atatillugu. Aammalumi kialiorfik nutaaq 1991-imeersoq suli naleerutsinneqanngilaq. Taamaattumik erngup nukiliorfik 2010-2014-imut suli soqutiginarnerujumaartoq naliliineqarpoq. Taannali peqqis-saarnerusumik misissugassaavoq tunngavilersugassaallunilu aalajangiinissamut tunngavissakkut, 2008-mi inersimasussatut naatsorsuutigineqartumi, tassunga 1 mio. kr. aningaasaliunneqarsinnaappata. Uuliali akiisa qaffaseqisut pilersaarutit siuartissinnaanera soqutiginarsisissinnaavaat.

Ukiut 20-t matuma siornagut Qasigiannugit eqqaanni erngup nukissiorfissamut, Aasiannut atassusi-gassamut iliuusissamut pilersaarut suliarineqarpoq. Taamani inerniliineqarpoq pilersaarut akia eqqarsaatigalugu naammassineqarsinnaanngitsaq. Pilersaarut – taamaaliornissamut aningaasaliiffi-gineqarsinnaappat – nutarterneqarsinnaavoq. Taanna 1 mio. kr.-inik akeqassasoq missiliorneqarpoq, maannamulli aningaasanik immikkoortitsisoqarsimanani. Tassani pineqanngillat tikillugu nutaanik misissuinnissaq imalunniit aalajangernermit tunngaviusussanik sananissaq, pineqarporli taamatut aqqinnissaap ullumi aningaasat naliinut naapertuuttumik inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut sunni-utissaasa misiligummik nassuiarnissaat pineqarluni. Qaqigiannugit kisiisa eqqarsaatigalugit Sagdli-up Tassiani periarfissaq sumiiffimi nukissiornermut tapertaassinnaavoq.

Aalajangernissamut tunngavissaq pigineqartoq nutanerppaaq Sisimiunut tunngavoq. Suliaq aallartin-neqarmalli uuliap akii assut qaffassimapput. Tamassa assigiinngitsorpassuarnik pissuteqarpoq. Un-gasinnerusoq isigalugu Kina Indialu ikummatissamik annertoqarjussuarmik pisariaqartitsilersus-saapput. Peqatigitillugu piffissami sivikitsumi atuuttunik pisoqartarnikuuvoq nunarsuarmi uuliap akianik ajoqutaasumik sunniisartunik. Tassani nunarsuarmi ajunaarnersuit nunarsuarmilu politikik-kut allanngortarnerit eqqarsaatigineqarput.

Taamanikkut aningaasartuutissanik missingersersuinermit piffissami tassani akit piffisamullu agger-sumut naatsorsuinerit atorneqarnikuupput. Taamaassorinninnerilli siunissamilu uuliap akiinik takor-luinerit paasinarsisimapput taamaaginnarsinnaanngitsut. Ullumikkut uuliap akii qutsinnerujussuup-put aammalu akit siusinnerusumi pissutsiminnut uteqqinniissaannut taakussutissaqarani. 2004-mi akit qaffarujussuarput ukiut arlallit aallaasimagaluarlutik. Nappartamut ataatsimut uuliap akia 30\$-ip ataatunginnuaniissimagaluarluni massakkut 60\$-i sinneqqavaa. Tamanna erngup nukinganut tunngatillugu tulleriissaarinermit misissuinerimullu sunniuteqarpoq. Taamaattumik ullumikkut uuli-ap akii tunngavigalugit – naak aki appariaallassimagaluarpoq – periarfissaasinnaasut allat misissua-

taarnissaat soqutiginarsinnaavoq, inuiaqatigiit aningaasarsiornerannik naatsorsuisimanerit nutarterterlugit. Sisimiuni erngup nukilorfissaq pillugu aalajangiinissamut tunngavissamik suliaqarnermi misilittakkat takutippaat, mianersortumilluunniit aallavigigaluaranni, imaappoq uuliap akikitsuunis-saa tunngavigalugu, nutarterineq inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut malunnartumik allannguute-qartitsisumik kinguneqartarmat taamalu pilersaarummik aalajangersumik akilersinnaalersitsisin-naallutik.

Uunga nukissaqarniarnermut politikkimut tunngatillugu siunissami pisussanut nassuiaammut ilassu-titut ukiuni qulini innaallagissiornermut erngullu nukissiorfinnut tunngatillugu annertusaarnissanut aningaasalersuinissamut pilersaarut ilaavoq. Aningaasalersuinissamut pilersaarut AI2008-mut ilati-gitillugu saqqummiunniarneqarpoq. Aallaavittut innersuunneqarsinnaapput kisitsisit qulaani taku-sassiarineqartut, pitsaanerulerlutillu erseqqinnerusumik nassuiarneqarumaartut aalajangiinissamut tunngavigisassat suliarineqarneranni. Nukissiorfiit annertunerusumik erngup nukinganik nukissior-finnik soqutiginnilernermit 35 mio. kr.-it missaanni ukiumut aningaasaleeqataasarumaarlutik ilima-gaat, annertunerusunik aserortoqanngippat aammalu aningaasaliissutit FL2006-imeersut allanngus-sanngippata.

9. Ataatsimut innaallagissamik ungasissumiillu kiassaanermik pilersuinermit tunngatillugu aaqqissuussinerit allanngortinneri.

Naalackersuisooqatigiit atuisut, kommunit soqutigisallillu allat annertunerusumik najugaqarfimmut tunngatillugu tamanut innaallagissamik, imermik kiammillu pilersuinermit sunnuteqarnerulernis-saat kissaatigaat. Ilaatigut Aaqqissuussaaneq pillug Ataatsimiititaliap isumaliutissiisutaani inassu-teqaataanut atatillugu. Pingaartumik najugaqarfimmi ingerlatsineq siunissami kommunit inuiaqati-gillu ilusissaannut tunngatillugu kommuninut piukkunneqarpoq.

Nunaqarfinni atortut siornatigut kommuninut atagaluarput taamaatumillu 1987 tikillugu innaallagi-aq imerlu tunissassarinerani aningaasartuutit tunngavigalugit naatsorsuugaassarmata akisoorujus-suunikuullutik. Akit annikitsunnguamik nikerarsinnaanerit akinut annertuunut atatillugu innaalla-gissiorfiit pisinnaasaasa ajortumik atorneqarnerannik isumaqarpoq, taamaalillunilu atuisunut suli akisunerulersitsilluni. Taamaannera 1987-imi allanngortinneqarpoq illoqarfinni assigiimmik akeqar-titsineqa nunaqarfinnuttaaq atortinneqalerit, tassuunalu amigartoorutinngortoq Landskassemit matuneqartalerluni.

1998-ip tungaanut kommunit ataasiakkaat namminneq nunaqarfinni innaallagissamik imermillu pi-lersuineq akisussaaffigaat. Inatsisartut ibatsisaatigut nr. 13, 6. november 1997-imeersukkut nuna-qarfinni tamani atortut ingerlannerat Nukissiorfinnut akisussaafigisanngortinneqarpoq innaallagissi-orfiit atortullu atorneqarnerat pitsaanerulersikkumaneqarmat

Nukissiorfiit massakkut pilersuisussaanera allangortinneqarpat tamatuma isumagaa suleqatit allat ingerlatsiviilluunniit allat aningaasaliinissamut ingerlatsinissamullu soqutigisaqarnissaat. Aaqqissuussaneq pillugu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaani naliliineqarpoq pilersuutit ingerlanneqarnerat kommunit ulluinnarni ingerlatsinerannut ilaatinneqarsinnaasut (ingerlatsineq, aserfal-latsaaliineq, akiligassanillu nassiussuineq), taamaalilluni najukkami suliassanik ataatsimut eqiteriar-torneq pilersinnaalluni. Aammalu inuussutissarsiutit allat ilaatinneqalernissaannut periarfissat aamma tassunga ilaapput.

Tassunga atatillugu pingaernerusumik nukinnik ataavartunik innaallagissamik, kiammik ungasissumiillu kiassanermik ineriartortitsineq annertuumillu pilersaarusernermik suliaqarnissaq aamma ilaatinneqassaaq. Suliassat ilaat pitsaaneruserumik najukkani aaqqinneqarsinnaapput, ilaalli ataqatigiissaakkamik iliuuseqarnikkut pitsaaneruserumik anguneqarsinnaasarlutik. Nukissiorfiit ingerlatsinerata allangortinnissaa, tassunga ilanngullugu aktiaateqarfingortinneqarniarnera, ukiuni arlalinni oqallisigineqarsimavoq. Oqallinneq taanna ingerlaqqissaaq uanilu eqqartorneqartut ilaatinneqassal-lutik tamaalilluni inuiaqatigiinnut ullumikkut siunissamilu piukkunnartuuneranik apeqqut itisilerif-figineqassalluni.

Nukimmik pilersuinissamut aaqqiissutinut pilersuinerullu isumannaatsuunissaata inissisimaneranut annertuneruserumik sunniuteqarnissaq assiginngitsunik periaaseqarluni piviusunngortinneqarsinnaa-voq. Sunniuteqarnerup annertussusissaa erseqqissarneqarsinnaavoq assigiinngisitaartumik, najugal-lit atuisut sunniuteqarneranninngaannit najukkami namminerimi aalajangiisartuinnut, selskabeni siulersuisutut najukkami pilersuinerimi atortut aningaasaqarnerannut toqqaannartumik akisussaaffi-linnut. Periarfissaaq taanna siunissami najukkani innaallagissamik, imermik ungasissumillu kiassar-nermut pilersuinissamut akisussaaffiup isumaliutigineranut ilaasariaqarpoq. Aammalu siunissami aaqqissuussinerup qanorpiaq ilusilerneqarnissaanik isumaliutersuutit ilaapput. Ulluinnarni ingerlatat tamakkerlutik imaaliallaannaq nuunneqarsinnanngillat, peqatigitillugulu siunissami pissusissaaq pil-lugu inatsisiliassat suliarineqarlutillu atulersinneqartussaapput. Innaallagissiornerup imermillu tui-nessiornerup pitsaassusia ajormerulersinneqartariaqanngilaq, peqatigitillugulu paasisimasaqassuseq ungasissoq isigalugu aningaasaliissutaajumaartunik sipaarniarneq attatiinnarneqassaaq. Suleqatigiit oqallisissiaq pigineqartoq tunngavigalugu pilersinneqarumaarput apeqqutillu tamakkua oqallinner-mi sammineqarumaarput. Suleriarnissamut pilersaarutip erseqqinneruserumik pissutsit ilaatinneqar-tussat ingerlanissaallu nassuiarumaarpai.

10. Inerniliineq inassuteqaatillu

Naalackersuisut nukissaqarniarnermik politikikimi siuunissami pisussanut Inatsisartunut nassuiaataannut pingaartumik tunngavigineqarsimapput nukissaqarniarneq pillugu pilersaarutit 2010-mut aamma 2020-mut tunngasut aammalu erngup nukinganik isumalluutit nalunaarsorsimaffiat nutartigaq. Ilaapputaaq politikkuq suleqarteqarniarnerit Nunanut Avannaamioqatigiinnut, EU-mut Amerika Avannarlermullu sammitinneqartut.

Naalackersuisut nukimmik pilersuineq aningaasanut avatangiisinullu tunngatillugu imminut nammassinnaasoq anguniarpaat. Nukimmik pilersuineq siuunissami sapinngisaq tamaat nukimmik piffiusinnaasunik nunap nammineq pigisaanik tunngaveqassaaq. Taamaassappat tamanna atuisut nukimillu pilersuisut malunnartumik iliuuseqarnissaannik piumasaqarpoq.

Nukissaqarniarnikkut politikikkut anguniagaq angusinnaajumallugu iliuuseqarnissamut pilersaarummi pingasut pingaartinneqartussaapput:

- Nukiup atuisunit pilersuisunillu - pitsaanerusumik atorneqarnissaa
- Nukimmut ataavartumut nuunneq.
- Aqqisuussaaneq pilersuinerup isumannaatsuunissaanik, atuisut sunniuteqaqataanissaannik, nukimmik pitsaanerpaamik atuinissamik aammalu nukimmut ataavartumut nuukkiartuaginnarnissamik anguniagaqarnermik qulakkeerisinnaasoq.

Nukimmik sipaarnerit

Nukimmik annertuumik sipaarfissatut piukkunnarnerpaapput assartuineq aalisarnermullu tunngatillugu ingerlatat. Tassani sunniiniutit assigiinngitsut makkua atorneqarsinnaapput:

- Atortunik innaallagiartortunik, illuni illuliornermilu atortussanik, aamma suliffissuarni atortunik, soorlu motorinik innaallagiartortunik, pumpinik silaannarissaatinillu, mærkelersuinermik aqqissuussineq
- Akinik naleqqussaaneq, tassani ilaatigut siunertaralugu atuinermi aningaasatigut atuinermik allangortitsisinnaasunik saniatigullu nukiup pissarsiarisinnaaneranut malunnaatilimmik anguniagaqarnikkut
- Immaqalu nunanik allanik meqqilersuinermut/nukimmik sipaarutininut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarnerit il.il.

Taamaattumik nukimmik sipaarnissaq anguniarlugu sunniiniutit assiginngitsunut sammisinnaapput ilaat periaatsimik allangortitsissutit ilaat politikikkut killilersuutit allallu nunarsuarmut nunanullu allanut sammisitaasinnaallutik.

Nukimmik atuinermik pitsanngorsaaneq

Innaallagissamik kiammillu tunisassiorlut annertuumik nukimmik allannortitsinikkut nukimmillu siaruarterinikkut annaasarineqartartup millisarneqarnera aqputigalugu nukimmik atuilluarsaanerit anguneqarnissaat pingaartippaat. Tassani iliuusissat arlallit inassutigineqassapput:

- Illoqarfinnut arlaliussamik namminerisamillu kiassarneqartunut tamanut kiammut pilersaarutininik suliaqarneq
- Kiammut pilersaarutit aallaavigalugit ikummatissamik pilersuinermik pitsanngorsaaneq aammalu pitsaanerpaamik nukissiorfinnik siammerterinermilu aqputininik atuneq
- Annaasaq annikillisarnerlugu teknikikkut aningaasatigullu nukimmik tunisassiorfinni annerusuni namminerisani mikinerusuni innaallagissamik kiammillu tunisaasiornermi periarfissanik nalilersuineq

Qulaani taagukkat nukiup annerpaap tunisassiornermi siaruarterinermilu tammaannarani atuisunit atorineqarnissaa qularnaassavaat.

Nukik ataavartoq

2020-p tungaanut nutarterinerit, illuliornerit, Utoqqarmiut Kangerluarsunnguanni turbinet pingatsernerata aammalu erngup nukinganik nukiliorfiit pingasut tikillugit amerlassusillit sananeqassapput, illoqarfinni Sisimiuni, Paamiuni Ilulissani. Taamalilluni pingaarutilimmik nukimmik ataavartumik atuinerlut alloriarneq annertoq, ikummatissamik nunap iluaneersunik tikisitanik atuinermik malunnartumik millisitsinissamik anguniagaqarneq piviusunngortinneqassaaq.

Ataatsimut isigalugu nukimmik ataavartumik piffiusinnaasunut paasissutissamik aaqqissuussamik immikkuutaartumik arlaliussamilluunniit pilersuinerit akilersinnaanerannut periarfissanik naatsorsuinissamut atorineqarsinnaasunik katersugaqanngilaq. Erngup nukinganik nukissiorfinngorumaartut aalajangiiffiginissaani tunngavissat suliarinissaanni periarfissat, imermut tunngatillugu uuttortaanissat misissueqqaarnerillu allat ingerlatinnissaannut pilersaarunik aallatitsisoqanngippat, nunguttuulivippat. Tamatuma aningaasatigut sivisuumillu nukissiorfiusinnaasunut allanut paasissutissamik amerlanerusunik pissarsiniarnissaaq piumasaraa, tamakkua illoqarfinnut nukilersuinissamut suliffissu-aqarnermulluunniit aningaasaliissutaassagaluarpata.

Erngup nukinganik nukissiorfissap sananeqarnissaa aalajangiiffigineqartinnagu aalajangiinissamut tunngavissaaq sananeqarsimasussaavoq, tassani misissueqqaarnerit, nukissiorfiup teknikkia, sarfamat aqquersornera, inuiaqatigiit akissaqarnerat ingerlatsinermilu aningaasartuutissat nassuiarneqassapput. Aalajangiinissamut tunngavissaaq tunngavigalugu nukissiorfiup aningaasalersornissaa aalajangiiffigineqarsinnaavoq. Annertunerusunik sanaartortoqartussaattillugu aningaasalersueriaatsit assiginngitsut arlaqarput.

Ungasinnerusoq isigalugu, brintteknologi pisariaqartinneqartoq ineriartortinneqareerpat aammalu brintimut tankeqarfinnut aqqudit pilersinneqareerpata erngup nukinganik nukissiorfinni annerusuni illoqarfinnik nunaqarfinnillu pilersuisinnaasoq assartuinnermut immaqalu nunanut allanut tuniniaa-nermut atugassamik brintiliorneq ingerlanneqarsinnaavoq.

Pilersaarutini ilisimatusarnermilu peqataaanissaq pisariaqarpoq nunagisami nukimmik pilersuineq periaatsimut ikummatissanik nunap iluaneersuunik atuinnginnerulernermut allanngortinneqassapat.

Taamaattumik makkua maanngaanniit inassutigineqarput:

- Erngup nukinganik atuinerup annerulernissaanut atugassamik aqqissuussamik paasissutis- sanik katersuineq
- Nukimmik ataavartunik piffiusinnaasunik nukimillu nutarterneqarsinnaasumik allanik a- tueriaatsinut tunngatillugu aqqissuussamik paasissutissanik katersineq
- Nunani allani ingerlatanut ilisimatuutullu misissuinnermut annertunerusumik peqataaneq
- Ilisimatusarnikkut ineriartortitsinikkullu nukinnut ataavartumut tunngatitanut toqqaannartu- mik taperseruineq
- Politikikkut isummernissamut tunngavissioinnissaq

Siunissami nukimmik pilersuinerup ilusissaa

Massakkorpiaq Nukissiorfiit pilersaarusernermut ineriartortitsinermullu immikkoortortaata Inuus- sutissarsiornermullu Pisortaqarfiup nukiit avataavartut atorneqarnissaat pillugu qulliuernerusumik pilersaaruserneq misissuinerlu suleqatigiissutigaa. Suliaq taanna peqataassut taakkua marluk anin- gaasartuutissanut pilersaarutaannut taamaammallu aamma isumalluutinik iluaquteqarnermut atavoq. Inatsisartut aningaasanut inatsisissaata iluani 2006-miit erngup nukinganik atuineq, ataavartumillu nukissiorneq immikkoortinneqarput.

Pisortat suliassaqarfiinik aqqissuusseqqinnissap ingerlariaqqinnissaanut atatillugu pingaaruteqas- saaq nukiit avartut qaqilerneqarnissaat. Inuussutissarsiornerup nutarteriniuteqarnerullu ilatinne- qarnerat ineriartoqqinnerup sapinngisamik imminut nammassinnaasuunissaanut tunngatillugu an- nertuumik pingaaruteqartussaavoq. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq Sisimiuni Nutarterivik, sanaar- tornermut avatangiisinut nukissiornermullu ilisimasamik katersuinermi qitiutinneqartoq, suleqatigi- nissaa orniginartinneqarsinnaalluarmat. Suleqatigiinneq anguniakkat qulakkeerlugit isumaqatigiin- nikkut angusassat pillugit isumaqatigiissusiornikkut pisinnaassaaq. Taamaaliornikkut Nutarterivik Nukissiorfiit suleqatigalugu, suliffeqarfiit nukimmik avartumik atuinerannik siunnersuiner- mik- kut tapersersinnaassavaat.

Aningaasalersuineq ataatsimut isigalugu aassigiinngitsut atorlugit anguneqarsinnaavoq. Aningaasa- lersueriaatsit ilaat sanaartornermut naleqqunnerusarput, ilaalli misissueqqaarnernut paasiniaaqqis- saarnernullu naleqqunnerusarlutik tapersersuutilli allat teknologimik ineriartortitsinermut, misiliuti- galugu takussutissatut sanaanut il.il. naleqqunnerusarlutik.

Allanngortiterinernut sipaarniutinullu aningaasalersuineranut nukimmik nioqquteqartut tungaannit annertunerusumik soqutiginninneq nukimmik atuineranut sunniutilerujussuusinnaavoq. Aammalumi ukiuni tullerni suliarineqartussanut pilersaaruserneq nukimmik nioqquteqartuinnavinnut tunniunneqartariaqanngilaq. Inunnik ataasiakkaanik nukimmik pilersuinerup allanngortinnissaanut periarfissarujussuaq tapersorsorneqarlunilu pingaarnerusumik nalilersortariaqarpoq taamaalilluni nukimmik ataavartumik annertunerusumik atuiniarluni iliuuseqarneq nukimmik atuiffiunerpaani pisinnaaqqullugu.

Nukissaqartitsiniarnerup qanoq aaqqissugaanissaanut apeqqut paasisimasalinnit peqqissaartumik oqallisigineqartariaqarpoq aammalu ingerlatsiviup Nukissiorfiup nutaamik aaqqissuussinissamut periarfissanut takussutissat periarfissallu assiginngitsut suliarineqartariaqarlutik ulluni aggersuni. Nukimmik imermillu pilersuineranut najukkani sunniuteqarneq aatsaat annertunerulersinneqarsinnaavoq aaqqissuuseriaatsit assiginngitsut nalilersornerisigut, tassunga ilaatigut uuliamik pilersuineq, uuliamik pajuttuuteqarneq, kommunit kiassarnerat aamma inuinnaat kiammik, assartuineramik suliffiuaqarnermillu atuinerat ilaatillugit. Minnerunngitsumillu Aaqqissuussaaneq pillugu Ataatsitaliap isumaliutissiissummi tassani inassuteqaataanut naleqqussarlugit. Taamaattumik suleqatigiissitap apeqqutit tamakkua misissuataarniarpaat oqalliseriaqqinnissamullu siunnersuutaasinnaasunik saqummiussaqaqarumaarlutik.

Anguniagaq tassaavoq pitsaasumik nukimmut tunngatillugu isumalluutinik atorluaanikkut isumanfaatsumik pilersuinissaq – tassani uulia avaaniit eqqussaq, kuuit kuuttut nukilluunniit alla pineqaraluarpat. Tamatuma saniatigut aaqqissuussineq tamatuminnga pitsaanerpaamik angusisitsisinnaasoq siunniunneqarpoq inuussutissarsiutit attuumassuteqartullu allat pitsaasunik siunissalimmillu suleqatigiinneratigut.

Isummersuutit annertunerusut aaqqissuussinermut aningaasaliinissamullu tunngasut suliarineqasapput, kingusinnerusumilu nukissiuutit pillugit politikikkut suleriaasissamut pilersaarummut ilannegneqassallutik. Taanna pilersaarut, uuma politikikimi siunissami pisussanut nassuiaatip kingorna saqqummersinneqarumaarpoq.

Ilanngussaq 1 – taaguutit atorineqartut nassuiaatillu

Nukimmik sipaarineq

Nukimmik atuinerup millinissaa siunertaralugu iliuseqarneq aaqqiinerluunnit.

Nukimmik atorluaanerulersaaneq

Nukimmik tunisassiornerup annertusarnera, siammarterinerup aamma nukimmik atueriaatsip aaq-qiivigineqarnera nukimmik sipaarnissaq siunertaralugu. Taaguut pingaartumik kiammik pilersu-nermut tunngatillugu atorineqartarpoq.

Nukimmik atorluaanerulersaaneq (Energiøkonomisering)

Brug af energi på mest hensigtsmæssig vis. Dermed et relativt begreb, der også tager hensyn til be-hov, omkostninger, målsætninger og eventuelle andre forhold.

Nukimmik allanngortitsinermi annaasaq

Nukik annaaneqartartoq innaallagissamik kiammillu pissarsiumalluni oliamik ikumatitsinikkut. Imaappoq nukik nukiup nukimmut allamut allanngortinneqarneratigut tammartoq.

Pingaarnertut nukimmik pilersuineq

Tassaniippuk nukimmik piffiusartut tamarmik, tikisitat namminerluunniit sanaat, ilaavorlu killeqar-fiup avataani orsersortarneq.

Akip allanngorarsinnaanera

Akip allanngorarnerata nalunaartarpaa akit atuinerup allanngorneratigut allanngortarnerat. Allatut oqaatigalugu Akip allanngorarnerata nalunaartarpaa akiusoq allanngortinneqaraangat atuinerup al-lanngortarnera. Akip annikitsumik allanngorarsinnaanera isumaqarpoq akip allanngornera annikit-soq atuinerup annikitsumik allanngorneranik kinguneqartarmat, akilli allanngornera angigaangat atuinerup annertuumik allanngorneranik kinguneqartarluni.

Nukimmik piffiusartut nutarterneqarsinnaasut

Nukimmik piffiusartut nungunneqarsinnaanngitsut kikiannili pilerseqqinneqarsinnaallutik.

Nukimmik ataavartumik piffiusartut

Nukimmik piffiusartut isumallutitut nungusinnaasunut attuumassuteqanngitsut.